

Danskernes forhold til cirkulær økonomi

Indhold

Forord	2
Danskerne kender stadig ikke begrebet 'cirkulær økonomi'	3
Danskerne vil gerne reparere elektronik og hårde hvidevarer	5
Danskerne vælger oftest at reparere tøj og mobiler	7
Danskerne vil gerne reparere elektriske produkter, hvis der følger en vejledning med produktet	9
Danskerne køber gerne mobiler med brugte dele	10
Danskerne hilser genanvendt plast i computere velkommen	11
Hver sjette dansker indgår i en deleordning	12
Danskernes deles om trailere, haveredskaber og biler	13
Deleordninger er ikke for alle	14
Danskerne går ofte efter nedsatte datovarer, når de køber ind	15

Forord

Vi lever i en verden, hvor det bliver vigtigere og vigtigere at sikre et ressourceeffektivt forbrug. Der er brug for, at tanken om den cirkulære økonomi vinder større indpas, og at vi hele tiden overvejer, hvordan vi bruger varer og materialer mest hensigtsmæssigt i hele værdikæden. Når varer fremstilles med henblik på at blive smidt ud, går ressourcerne tabt. Det belaster økonomien og skader miljøet. I den cirkulære økonomi indgår varer og materialer i kontinuerlige kredsløb i form af genbrug og genanvendelse, så materialerne kan bruges igen og igen.

Der er brug for, at virksomheder og offentlige institutioner laver helt nye forretningsmodeller baseret på en cirkulær tankegang, som sikrer, at varer og materialer ikke smides ud, men genbruges og genanvendes. Det handler om reduktion af materialer, produkters levetidsforlængelse samt design af smarte genanvendelsesløsninger, når produkterne skal kasseres.

Der er samtidig brug for, at forbrugerne ikke længere kun tænker i at købe og eje egne varer og produkter. Der er brug for initiativer, der støtter forbrugerne med viden, som påvirker dem til at tænke mere cirkulært og indkøbe mere bæredygtigt. Der er brug for nye typer cirkulære produkter, som kan få forbrugerne til at overgå til mere bæredygtigt indkøb og større ressourceeffektivitet gennem cirkularitet.

Dansk Erhvervs undersøgelse om cirkulær økonomi tager blandt andet pulsen på danske forbrugeres vilje til at indkøbe igennem de cirkulære forretningsmodeller. Derudover giver den også en lang række nøgletal om viljen til at reparere ødelagte produkter, indgå i deleordninger, reducere materialeforbrug og mindste madspild. Analysen viser blandt andet, at:

- Danskerne undersøger muligheden for reparation, men får det sjældent gjort.
- Danskerne er åbne overfor køb af computere og mobiltelefoner med brugte dele.
- Danskerne har taget deleordningerne til sig (særligt de yngre danskere).
- Danskerne mindsker madspild ved at gå målrettet efter datovarer i supermarkedet.

Dette er blot et udpluk af resultaterne, som giver nyttig viden til de virksomheder, som udvikler nye, cirkulære forretningsmodeller med udgangspunkt i, hvad kunderne ønsker. For virksomheder er det dyrt at udvikle nye forretningsmodeller, der ikke virker. Her kan analysen bidrage med vigtig information, der kan gøre forretningsmodellerne konkurrencedygtige fra start.

God læselyst!

Jakob Lamm Zeuthen

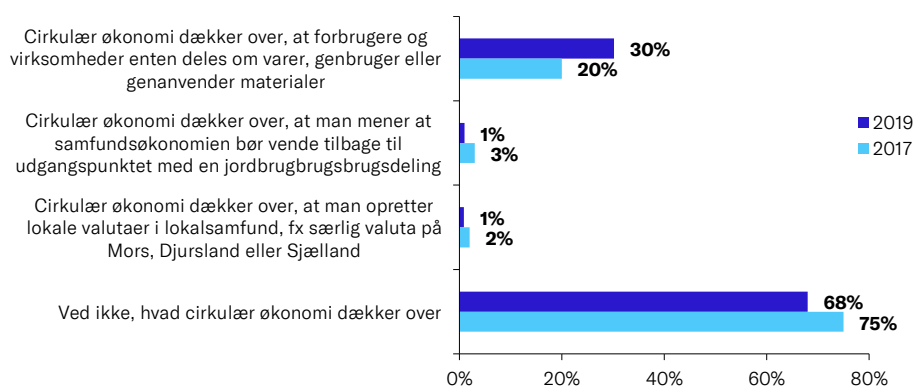
Miljøpolitisk chef i Dansk Erhverv

Danskerne kender stadig ikke begrebet 'cirkulær økonomi'

Folketingsvalget i juni 2019 havde et centralt tema, som afgjorde valget; klima og miljø¹. Selvom diskussionen om nødvendigheden af cirkulær økonomi ikke er ny, så har den fået fornyet kraft efter Folketingsvalget. Den tidligere regering lancerede i efteråret 2018 en ny strategi for cirkulær økonomi², ligesom det også blev nævnt i forståelsespapiret "Retfærdig retning for Danmark", som Socialdemokratiet blev enige med Radikale Venstre, SF og Enhedslisten om efter valget³.

Figur 1: Ved du hvad begrebet 'cirkulær økonomi' betegner?

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

Anm: n (2017) = 1.006, n (2019) = 1.006.

Dansk Erhvervs nye befolkningsundersøgelse viser dog, at kendskabet til begrebet 'cirkulær økonomi' er begrænset i den brede danske befolkning. Vi opstillede tre forskellige definitioner af 'cirkulær økonomi' for danskerne, hvoraf kun den ene var korrekt. Desuden gav vi dem mulighed for at svare, at de ikke vidste, hvad cirkulær økonomi dækker over. Resultaterne viser, at kun lige knap hver tredje dansker kender betydningen af begrebet 'cirkulær økonomi'. Selvom niveauet er lavt, er der tale om en betydelig stigning siden 2017, hvor Dansk Erhverv sidst målte danskernes kendskab til begrebet. Lige godt to ud af tre danskere ved ikke, hvad

¹<https://www.dr.dk/nyheder/politik/folketingsvalg/forskerne-har-talt-ja-det-blev-et-klimavalg>

²https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Miljoe/Cirkulaer_oekonomi/Strategi_for_cirkulaer_oekonomi.pdf

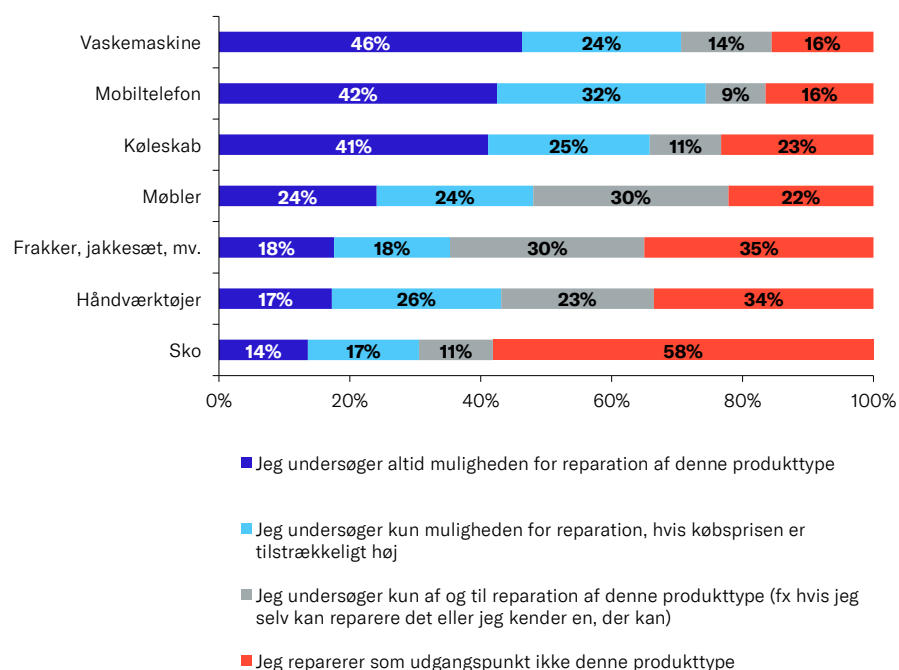
³https://ufm.dk/ministeriet/regeringsgrundlag-vision-og-strategier/regeringen-mette-frederiksen-forstaelsespapir/retfaerdig-retning-for-danmark_2019-06-25_endelig.pdf

der ligger i begrebet. Hvis det som forventet er et emne, som politikerne og det offentlige Danmark fortsat vil bruge, er det nødvendigt, at betydningen af begrebet bliver kommunikeret bredt ud. Vi har brug for, at alle danskere engagerer sig i den grønne omstilling, herunder at flere får øjnene op for cirkulære elementer som fx sortering, genanvendelse, genbrug, reparation og varers levetidsforlængelse.

Danskerne vil gerne reparere elektronik og hårde hvidevarer

En af måderne, hvorpå danskerne kan forlænge levetiden på de varer, de køber, er ved at undersøge muligheden for at få produktet repareret, når det går i stykker. Det kan være nemt og belejligt at investere i nye ting, når de gamle går i stykker, men reparation af gamle produkter er en hjørnesten i arbejdet med at skabe større cirkulær økonomi i Danmark.

Figur 2: Hvis produktet går i stykker, hvilket af følgende udsagn passer bedst på din holdning til at få repareret de angivne produkter?

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

Anm: n (vaskemaskine) = 959. n (mobiltelefon) = 930. n (køleskab) = 886. n (møbler) = 810. n (frakker, jakkesæt og lign.) = 935. n (håndværktøjer) = 955. n (sko) = 932. Figuren indeholder kun svar fra de personer, som har det pågældende produkt. For overblikkets skyld fremgår "Ved ikke"-svar ikke i figuren.

Figur 2 viser dog, at der er store forskelle på, om danskerne forsøger at reparere produkter afhængigt af, hvilken type produkt, der er tale om.

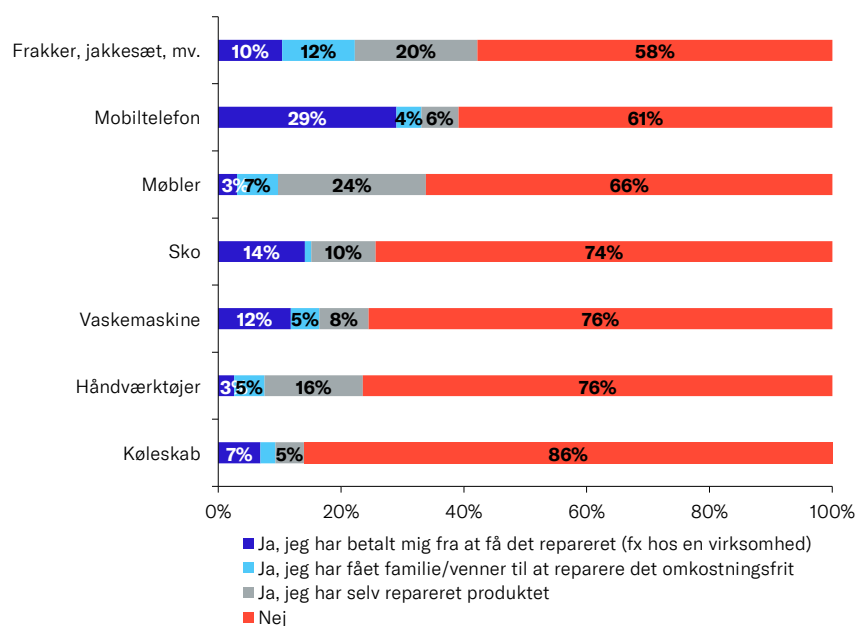
Generelt er der en tendens til, at danskerne oftere undersøger muligheden for reparation af elektronik og hårde hvidevarer end blødere varer som tøj og sko. Blandt de syv produkttyper, som Dansk Erhverv har undersøgt, undersøger flest danskere muligheden for at reparere deres vaskemaskine, hvis den går i stykker. 46 pct. af danskerne, som ejer en vaskemaskine, undersøger altid muligheden for at reparere vaskemaskinen, hvis den går i stykker. 24 pct. undersøger muligheden, hvis prisen er tilstrækkelig høj, mens 14 pct. kun forsøger sig med reparation, hvis de selv kan reparere eller kender familie eller venner, der kan. Endelig angiver 16 pct. at de aldrig kunne finde på at reparere en ødelagt vaskemaskine. Ser man på mobiltelefoner er tilbøjeligheden til at undersøge muligheden for reparation nogenlunde tilsvarende. Ser man på den anden ende af spektret forholder det sig modsat for fx tøj og sko, hvor kun henholdsvis 18 pct. og 14 pct. altid undersøger muligheden for at reparere ødelagte produkter.

Den mest oplagte årsag til denne forskel er gennemsnitsprisen på de undersøgte produkter. Danskerne tilbøjelighed til at reparere produkterne er formentlig påvirket af prisen på produktet således at man er mere tilbøjelig til at undersøge reparation af et dyrt produkt. Gennemsnitsprisen for tøj og elektronik er formentlig højere end tøj og sko, hvorfor det kunne være en årsag til tilbøjeligheden til at reparere de undersøgte produkter.

Danskerne vælger oftest at reparere tøj og mobiler

Hvis man vender blikket mod hvilke produkttyper, som danskerne oftest reparerer, viser figuren nedenfor, at det særligt er tøj såsom frakker, jakkesæt, mv. som danskerne vælger at reparere, hvis det går i stykker. Inden for de seneste fem år har 10 pct. af danskerne fået tøj repareret hos en skrædder, 12 pct. har fået familie eller venner til at reparere det omkostningsfrit, mens hver femte selv har givet sig i kast med at reparere ødelagt tøj.

Figur 3: **Har du repareret ét eller flere af disse produkter inden for de seneste fem år, fordi det var gået i stykker?**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

Anm: n (vaskemaskine) = 995. n (mobiltelefon) = 998. n (køleskab) = 927. n (møbler) = 990. n (frakker, jakkesæt og lign.) = 994. n (håndværktøjer) = 974. n (sko) = 997. Figuren indeholder kun svar fra de personer, som har det pågældende produkt. For overblikkets skyld fremgår "Ved ikke"-svar ikke i figuren. Hvis respondenterne har fået repareret flere af de pågældende produkter inden for de seneste fem år, er de blevet bedt om at tænke på det seneste produkt inden for produktkategorien, som de har besluttet at lade reparere.

Den produkttype, som reparerer næstmest, er mobiltelefoner. Der er dog stor forskel på, hvem danskerne får til at reparere tøj og mobiltelefoner. Mens danskerne både vælger skræddere, venner/familier og dem selv som reparatører af deres tøj, står professionelle mobilreparatører for stort set alle reparationer af mobiltelefoner. Modsat står det til med den fx møbler, som danskerne i høj grad selv reparerer, når de går i stykker. Den produktkategori, som danskerne sjældnest reparerer, er køleskabe, hvor kun 14 pct. af danskerne har fået et køleskab repareret inden for de seneste fem år.

Som det fremgår af figuren, er det langt fra alle danskere, som vælger få deres ting repareret, når de går i stykker. I alle grupper er det under halvdelen af danskerne, som vælger at få deres ting repareret eller selv reparere dem. Det skyldes muligvis manglende viden om, hvordan den enkelte ting skal repareres eller at det kan virke nemmere og mere overskueligt blot at købe et tilsvarende erstatningsprodukt fra ny.

Danskerne vil gerne reparere elektriske produkter, hvis der følger en vejledning med produktet

EU-kommissionen har fremsat forslag om, at det i fremtiden skal være nemmere for forbrugere at reparere elektriske produkter fx elektroniske skærme og hårde hvidevarer⁴. Ud over en lang række krav til producenterne om bl.a. at fremstille reservedele efter produkter er gået ud af produktion, skal forbrugerne også have nemmere adgang til dokumentation om reparation og vedligehold. Hvis denne dokumentation bestod af en vejledning til, hvordan danskerne selv kunne give sig i kast med reparation af elektronik og hårde hvidevarer, svarer to ud af tre danskere, at de enten helt sikkert ville give sig i kast med reparation eller i hvert fald ville overveje at gøre det. Man skal dog være varsom og omhyggelig med reparation af elektroniske produkter for at undgå brand eller kortslutninger i enheden. Derudover bortfalder garantien på en lang række produkter også, hvis man selv giver sig i kast med at reparere produktet.

Figur 4: **Kunne du finde på selv at reparere produktet fx et køleskab, brødrister, vaskemaskine eller hårtørrer, hvis du havde sådan en vejledning og dit produkt var slidt eller gik i stykker?**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

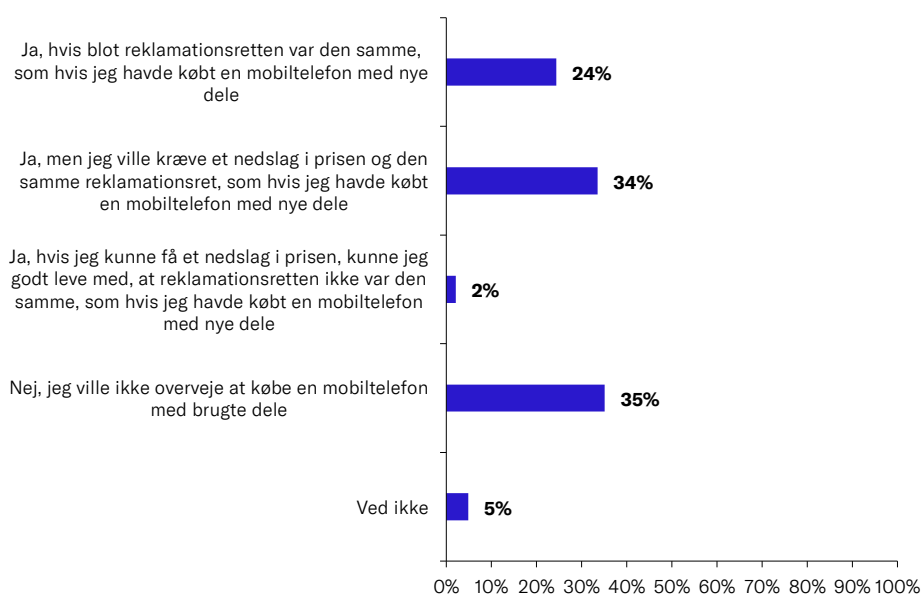
Anm: n = 1.006.

⁴<https://www.europarl.europa.eu/news/da/headlines/economy/20170629STO78621/mep-erne-vil-sikre-laengere-levetid-for-produkter>

Danskerne køber gerne mobiler med brugte dele

Mobiltelefonen er en af de elektroniske produkter, som langt de fleste danskere har – og som de regelmæssigt skifter ud med en anden og/eller nyere model. For at sikre genbrug af de mange værdifulde dele i mobiltelefonerne, er en lang række virksomheder begyndt at tilbyde køb af brugte mobiltelefoner med henblik på salg af mobiltelefoner med brugte dele.

Figur 5: **Ville du overveje at købe en mobiltelefon med brugte dele, så længe de brugte dele var fejlfri?**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

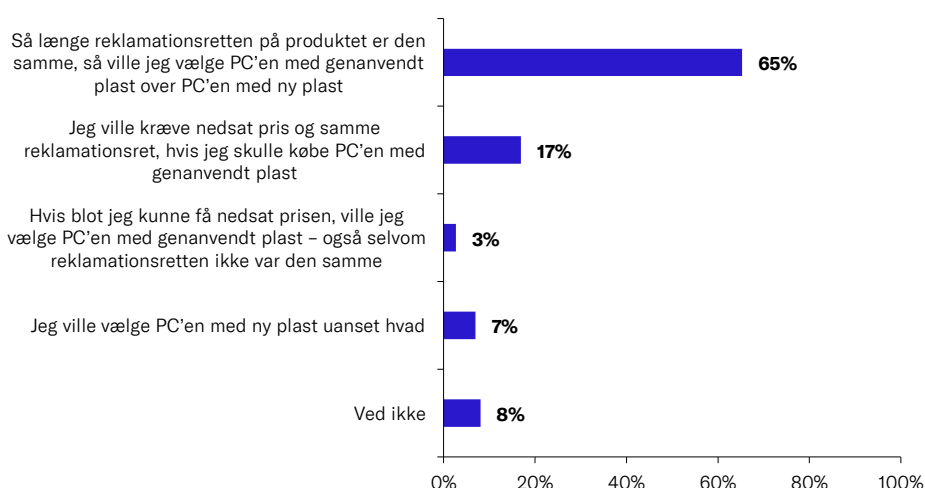
Anm: n = 1.006.

Den tanke afskrækker som udgangspunkt ikke et flertal af danskerne, selvom flere angiver, at de ville kræve et nedslag i prisen samt uændret reklamationsret for mobiltelefonen med brugte dele. 24 pct. af danskerne kunne godt finde på at købe en mobiltelefon med brugte dele så længe, at reklamationsretten er den samme som for at produkt med nye dele. Mere forbeholdne er dog som nævnt de 34 pct. af danskerne, som godt kunne finde på at købe en mobiltelefon med brugte dele, men som samtidig forventede et afslag i prisen i forhold til mobiltelefonen med nye dele.

Danskerne hilser genanvendt plast i computere velkommen

I produktionen af bærbare computere bruges der ofte plast til chassiset, som er det 'hylster', som selve elektronikken er pakket ind i. For at teste danskernes præferencer for genanvendt plast ved køb af bærbare computere, bad vi dem forestille sig, at de skulle købe en ny bærbare computer. Den første indeholder genanvendte dele og har et chassis, som er lavet af genanvendt plast, som kvalitetsmæssigt er lige så holdbart som ny plast. Den anden bærbare computer er identisk med den første med undtagelse af chassiset, som er lavet af ny plast.

Figur 6: **Hvilke af følgende udsagn passer bedst på dig, hvis du skulle vælge mellem PC'en med genanvendt plast eller PC'en med ny plast?**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

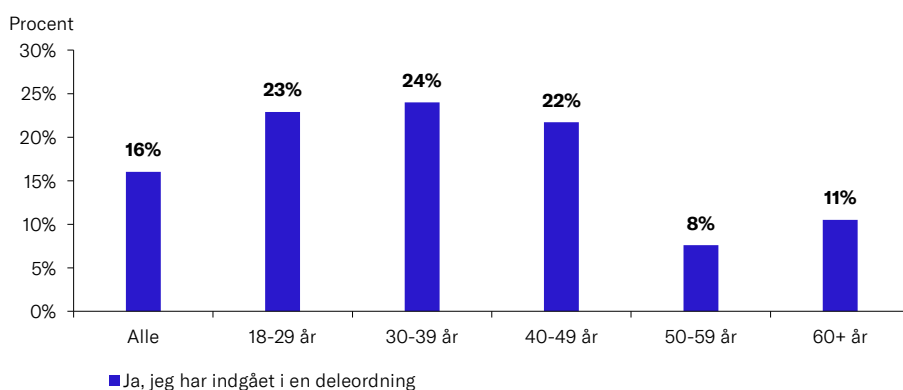
Anm: n = 1.006.

Ovenstående figur viser tydeligt, at danskerne foretrækker genanvendt plast i produktionen af bærbare computere, så længe reklamationsretten er den samme og kvaliteten er på niveau med ny plast. Hele 65 pct. af danskerne angiver, at de ville vælge computeren med genanvendt plast frem for computeren med ny plast. 17 pct. ville kræve nedsat pris for at vælge computeren med genanvendt plast, hvilket sammenlagt med de 65 pct. viser, at 82 pct. af danskerne har tillid til, at genanvendt plast ikke har betydning for produktets funktionalitet. 7 pct. af danskerne ville vælge computeren med ny plast uanset hvad.

Hver sjette dansker indgår i en deleordning

Analysen viser, at 16 pct. af danskerne indgår i en deleordning i dag. I en undersøgelse, som TNS Gallup har lavet for Nordea i 2015, var andelen af danskere i alderen 18-65 år, der indgik i en deleordning, 10 pct.⁵ Indskærper man til samme målgruppe i denne undersøgelse, er det tilsvarende tal 18 pct. (ikke vist i figur). Over de seneste fem år tyder alt på, at der har været en markant stigning i andelen af danskere, som bruger deleordninger. Stigningen kan blandt andet skyldes en større miljøbevidsthed samt flere digitale muligheder for deleordninger.

Figur 7: **Andelen af den danske befolkning, som har indgået i en deleordning om fx trailere, haveredskaber eller bil inden for de seneste 12 måneder.**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

Anm: n (18-29 år) = 169. n (30-39 år) = 179. n (40-49 år) = 142. n (50-59 år) = 202. n (60+ år) = 315.

Tilbøjeligheden til at indgå i en deleordning er betinget af alder. Deleordninger er langt mere populære blandt danskere under 50 år. Der er således lige godt og vel 20 pct. af danskerne i disse aldersgrupper, som indgår i deleordninger, mens andelen falder betydeligt, når man ser på gruppen over 50 år. Det tyder alt andet lige på, at andelen af danskere, der indgår i en deleordning, vil stige betydeligt i løbet af de kommende år.

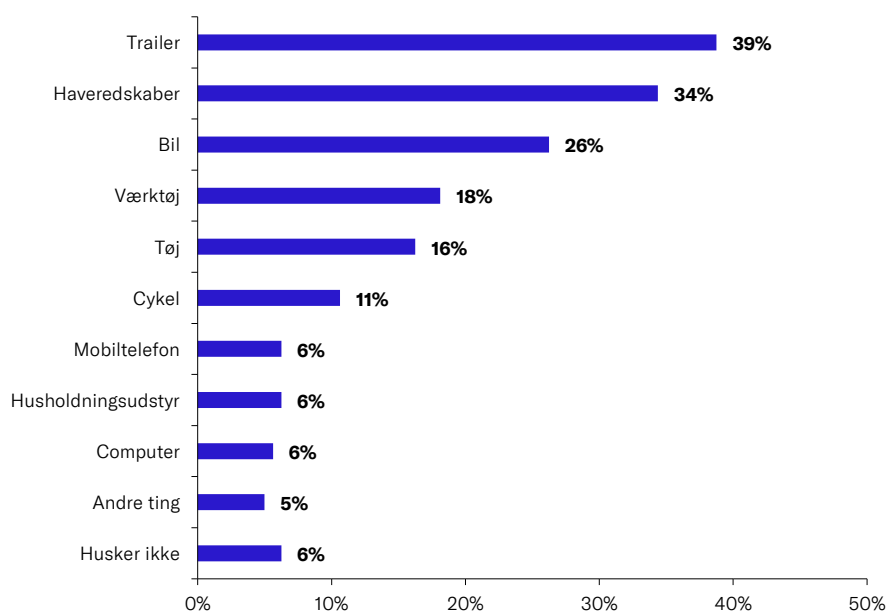
⁵<https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/danskerne-toever-med-tage-deleordninger-til-sig>

Danskernes deles om trailere, haveredskaber og biler

16 pct. af danskerne har indgået i en deleordning inden for de seneste 12 måneder. Disse danskere angiver, at de oftest deles om trailere, haveredskaber og biler. 39 pct. af de danskere, som har indgået i en deleordning inden for de seneste 12 måneder, har indgået i en deleordning om en trailer. De tilsvarende tal for haveredskaber og biler er 34 pct. og 26 pct.

16 pct. af de danskere, som indgår i en deleordning, har indgået i en deleordning omkring tøj. Det er interessant, fordi kategorien adskiller sig fra nogle af de ovenstående ved for mange at være en mere personlig ejendel, som de fleste formentlig har sværere ved at indgå i deleordninger omkring end trailere, haveredskaber, biler eller værktøj.

Figur 8: **Har du inden for de seneste 12 måneder indgået i en deleordning omkring én eller flere af følgende ting?**

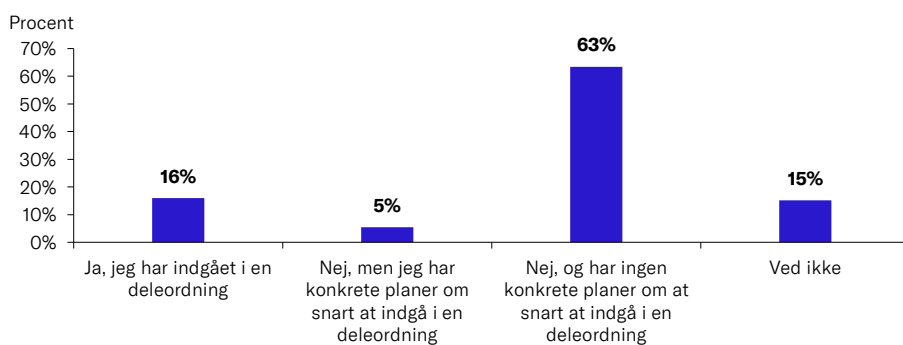
Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

Anm: n = 161. Det er kun respondenter, som har indgået i en deleordning inden for de seneste 12 måneder, som har fået dette spørgsmål. Figuren summer ikke til 100 pct., da det har været muligt at angive flere svar.

Deleordninger er ikke for alle

Der er en betydelig del af danskerne, som står klar til at springe med på deleordningsbølgen. Udover de 16 pct. af danskerne, som allerede indgår i en deleordning, angiver 5 pct. af de danskere, som endnu ikke indgår i en deleordning, at de forventer at komme med i deleordning snart. Det ville øge andelen af danskere, der indgår i en deleordning, betydeligt. Der er dog også en stor gruppe på 63 pct. som ingen konkrete planer har om deltage i deleordning lige foreløbig.

Figur 9: Har du inden for de seneste 12 måneder indgået i en deleordning?

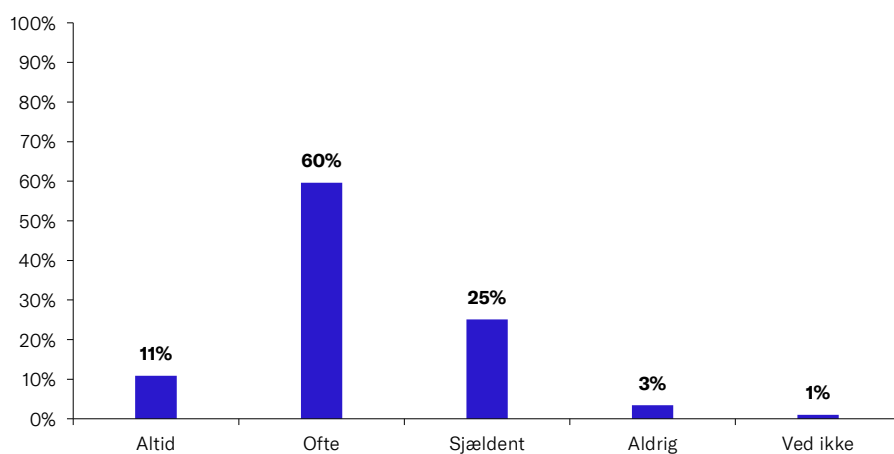
Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

Anm: n = 1.006.

Danskerne går ofte efter nedsatte datovarer, når de køber ind

Miljø- og Fødevarerministeriet estimerer, at den danske detailhandel hvert år smider 163.000 tons mad ud⁶. Det er mindre end det har været, men de danske detailkæder arbejder stadigvæk hårdt på at mindske madspildet endnu mere. En af løsningerne kan være at nedsætte prisen på varer, som nærmer sig holdbarhedsdatoens udløb. Hele 71 pct. af danskerne går nemlig altid eller ofte efter madvarer, hvor prisen er nedsat som følge af holdbarhedsdatoens snarlige udløb. Kun 3 pct. af danskerne går aldrig efter nedsatte datovarer.

Når du handler ind i dit foretrukne supermarked, hvor ofte køber du da madvarer, som har en nedsat pris, fordi varens holdbarhedsdato snart udløber?
Figur 10:

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

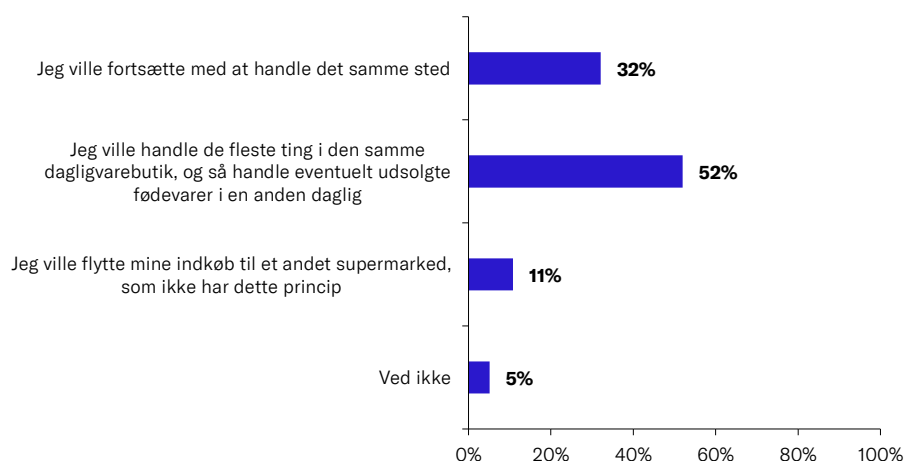
Anm: n = 1.006.

⁶ https://backend.orbit.dtu.dk/ws/portalfiles/portal/131442983/978_87_93529_80_9.pdf

Nogle dagligvarebutikker overvejer at mindske madspildet ved at reducere deres varelager af ferske fødevarer, fordi mange af disse kasseres på grund af overskredet holdbarhedsdato. Den naturlige konsekvens heraf vil være, at flere varegrupper bliver udsolgt hurtigere end det hidtil har været tilfældet.

Vi har spurgt danskerne, hvordan de ville reagere, hvis de fandt ud af, at deres foretrukne dagligvarebutik havde reduceret deres varelager af ferske fødevarer for at undgå madspild. Danskerne tager overordnet set positivt imod forslaget. 32 pct. af danskerne ville ufortrødent handle alle deres varer i det samme supermarked og blot leve med, at nogle ferske fødevarer kunne være udsolgt. 52 pct. af danskerne ville derimod handle de fødevarer i deres foretrukne supermarked, som ikke er udsolgt, og derefter finde et andet supermarked, hvor varerne ikke er udsolgte. Det er således kun 11 pct. af danskerne, der ville flytte alle deres indkøb til et andet supermarked som følge af, at det første supermarked har reduceret deres lager af ferske fødevarer.

Hvis du forestiller dig, at det var din foretrukne dagligvarebutik, som reducerede deres varelager af ferske fødevarer, hvilke af følgende udsagn passer så bedst på dig?

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, juni 2019.

Anm: n = 1.006.

Om denne rapport

Arbejdet med rapporten er afsluttet den 20. februar 2020.

Om metoden bag undersøgelsen

Norstat har på vegne af Dansk Erhverv foretaget en repræsentativ befolkningsundersøgelse af danskernes kendskab til og adfærd i forhold til cirkulær økonomi. Undersøgelsen indeholder svar fra 1.000 danskere, som afspejler den danske befolkning på variablene køn, alder og region. Den maksimale stikprøveusikkerhed i en undersøgelse med 1.000 respondenter er +/- 3,1 pct. point. Usikkerheden er naturligvis større i de tabeller eller figurer, som bygger på mindre end 1.000 respondenter.

Om Dansk Erhvervs Analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående analysen kan ske til analysekonsulent Jakob Kæstel Madsen på jkm@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6079.

Henvendelser angående cirkulær økonomi kan ske til miljøpolitisk chef Jakob Lamm Zeuthen på jlz@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6114.

DANSK ERHVERV

Børsen
1217 København K

www.danskerhverv.dk
info@danskerhverv.dk
T. + 45 3374 6000

Dansk Erhverv er erhvervsorganisation og arbejdsgiverforening for fremtidens erhvervsliv.

Vi repræsenterer et bredt udsnit af virksomheder og brancheforeninger. Vores mission er at fremme konkurrencekraft hos vores medlemmer i en globaliseret økonomi.